

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

PL. ÚS 1/2021-53

Ústavný súd Slovenskej republiky v pléne zloženom z predsedu Ivana Fiačana a zo sudcov Jany Baricovej, Libora Duľu, Miroslava Duriša, Miloša Maďara, Petra Molnára, Petra Straku, Ľuboša Szigetiho, Roberta Šorla a Martina Vernarského prerokoval oznámenie sudkyne Jany Laššákovvej o dôvodoch vylúčenia podľa § 49 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov v konaní o návrhu **skupiny 30 poslancov Národnej rady Slovenskej republiky**, zastúpených advokátskou kanceláriou KALLAN Legal s. r. o., Súmračná 25, Bratislava, IČO 52 304 604, v mene ktorej koná advokát spoločnosti JUDr. Robert Kaliňák, na vyslovenie nesúladu ustanovení § 58 ods. 2 a 3 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov s Ústavou Slovenskej republiky, Dodatkovým protokolom k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a Chartou základných práv Európskej únie vedenom na Ústavnom súde Slovenskej republiky pod sp. zn. Rvp 282/2021 a takto

r o z h o d o l :

Sudkyňa Ústavného súdu Slovenskej republiky Jana Laššáková **nie je vylúčená** z konania a rozhodovania vo veci vedenej na Ústavnom súde Slovenskej republiky pod sp. zn. Rvp 282/2021.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Oznámenie dôvodov vylúčenia

1. Ústavnému súdu bol 10. februára 2021 doručený návrh navrhovateľov na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) o súlade ustanovení § 58 ods. 2 a 3 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný zákon“) s ústavou, Dodatkovým protokolom k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a Chartou základných práv Európskej únie. Návrh bol zaevidovaný pod sp. zn. Rvp 282/2021 a v súlade s čl. V a čl. X Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej

republiky na obdobie od 1. januára 2021 do 31. decembra 2021 v spojení s § 46 a § 243 ods. 2 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) pridelený sudkyňi Jane Laššákovej ako sudkyňi spravodajkyňi.

2. Sudkyňa spravodajkyňa oznámila v zmysle § 49 ods. 4 zákona o ústavnom súde predsedovi ústavného súdu listom zo 17. februára 2021 možné dôvody svojho vylúčenia z konania a rozhodovania v danej veci. Uviedla, že návrhom napádané znenie § 58 ods. 2 a 3 Trestného zákona bolo zavedené zákonom č. 262/2011 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony (ďalej len „novela Trestného zákona“), ktorý bol prerokovaný a schválený Národnou radou Slovenskej republiky v jej piatom volebnom období ako parlamentná tlač č. 342. Ako poslankyňa parlamentu v danom období sa osobne zúčastnila na prerokovaní a schvaľovaní predmetného návrhu zákona, čo vyplýva aj zo záznamov o hlasovaní o uvedenej parlamentnej tlači.

3. Z § 49 ods. 2 a 3 zákona o ústavnom súde v znení účinnom od 1. januára 2021 vyplýva, že účasť na schvaľovaní, teda na hlasovaní o návrhu právneho predpisu, zakladá v konaní o súlade právnych predpisov, predmetom ktorého je prieskum daného právneho predpisu, dôvod na vylúčenie sudcu ústavného súdu z konania a rozhodovania vo veci. Hoci podľa § 250a ods. 2 zákona o ústavnom súde sa § 49 ods. 3 uvedeného zákona v znení účinnom od 1. januára 2021 nevzťahuje na sudcov ústavného súdu vymenovaných do funkcie do 31. decembra 2020, podľa sudkyne spravodajkyne odôvodňuje jej vylúčenie v predmetnej veci taktiež pomer k účastníkom konania, teda poslancom Národnej rady Slovenskej republiky, ktorí návrh na začatie konania podpísali a ktorých osobne pozná z jej predchádzajúceho obdobia v parlamente.

4. Sudkyňa Jana Laššáková v tejto súvislosti uviedla, že od vymenovania do funkcie sudkyne ústavného súdu v decembri 2017 nie je s navrhovateľmi v žiadnom kontakte (telefonickom ani osobnom) a zo subjektívneho hľadiska sa necíti vo veci zaujatá. Skutočnosti uvedené v bodoch 2 a 3 odôvodnenia tohto rozhodnutia však môžu v zmysle tzv. teórie zdania o posudzovaní nestrannosti sudcu vyvolať u nestranného pozorovateľa oprávnené pochybnosti o jej nezaujatosti. Vzhľadom na uvedené dospela k záveru, že v danom prípade boli splnené podmienky na jej vylúčenie z konania a rozhodovania vo veci sp. zn. Rvp 282/2021.

II.

Posúdenie veci ústavným súdom

5. V rámci rozhodovania o vylúčení sudcu z rozhodovania v konkrétnej veci ústavný súd opakovane zdôrazňuje, že požiadavka nestrannosti či nezaujatosti sudcu sa dotýka samej podstaty spravodlivosti a jej vnímania. Nestrannosť znamená absenciu zaujatosti či predsudku, znamená, že sudca nemá žiaden osobný záujem na výsledku konania (porov. BARAK, A. *Judge in a Democracy*. Princeton University Press, 2008, s. 101 a nasl.), resp. nevzniká navonok legitímny

dojem, že by takýto záujem mohol mať. Rozhodovanie sudcom, ktorý nie je nestranný, nie je len popretím rovnosti účastníkov konania, ale ide svojím spôsobom aj o rozhodovanie vo vlastnej veci (*nemo iudex in causa sua*; porov. bod 5 uznesenia Nejvyššího správního soudu č. j. Nao 46/2010-78 z 11. 6. 2010; www.nssoud.cz), a vôbec o popretie zmyslu súdnictva a práva. Rozhodovať nestranne nie je právom, výsadou či privilegiom sudcov. Ide o ich základnú sudcovskú povinnosť, o štrukturálny prvok súdneho systému (II. ÚS 16/2011, body 16 a 17 odôvodnenia).

Z uvedených dôvodov je nestrannosť sudcu „jedným z hlavných predpokladov spravodlivého rozhodovania a jednou z hlavných premís dôvery občanov a iných subjektov práva v právo a právny štát“ [pozri napr. PL. ÚS 4/2018-13, bod 7 odôvodnenia alebo rozhodnutie Ústavného súdu Českej republiky č. k. I. ÚS 1965/15, bod 22 odôvodnenia].

6. Ústavný súd posudzuje nestrannosť sudcu aplikáciou testu zahŕňajúceho subjektívne hľadisko zohľadňujúce osobné presvedčenie a správanie dotknutého sudcu v danej veci a objektívne hľadisko, v rámci ktorého sa skúma, či dotknutý sudca poskytuje dostatočné záruky vylučujúce akúkoľvek oprávnenú pochybnosť o jeho nestrannosti, ktorá by na základe objektívnych skutočností mohla vzniknúť v očiach účastníkov konania, ale aj nestranného externého pozorovateľa, resp. verejnosti (zo staršej judikatúry porovnaj už III. ÚS 16/00, IV. ÚS 38/09). Hodnotenie nestrannosti sudcu teda nespočíva len v hodnotení jeho subjektívneho vzťahu k prerokúvanej veci, ale aj v objektívnej úvahe, či možno usudzovať, že by zaujatý mohol byť. Sudca môže byť subjektívne absolútne nestranný, ale i napriek tomu môže byť jeho nestrannosť vystavená oprávneným pochybnostiam vzhľadom na jeho status, rôzne funkcie, ktoré postupne vo veci vykonával, alebo vzhľadom na jeho pomer k veci, k stranám konania, k ich právnym zástupcom, k svedkom a pod. (porovnaj napr. III. ÚS 24/05; III. ÚS 198/09; PL. ÚS 21/2019-27, bod 14 odôvodnenia).

7. Podľa § 49 ods. 1 zákona o ústavnom súde je sudca ústavného súdu vylúčený z konania a rozhodovania vo veci, ak so zreteľom na jeho pomer k veci, účastníkom konania, zúčastnenej osobe alebo ich zástupcom možno mať pochybnosti o jeho nezaujatosti. Dôvodom na vylúčenie sudcu ústavného súdu nie sú okolnosti, ktoré spočívajú v postupe sudcu ústavného súdu v konaní o prerokúvanej veci alebo v jeho rozhodovaní v iných veciach na ústavnom súde. Pokiaľ ide o pomer k veci, zákonodarca výslovne kvalifikoval ako dôvod, ktorý sám osebe priamo zo zákona vylučuje sudcu z rozhodovania (*iudex inhabilis*), okolnosť, ak bol dotknutý sudca v tej istej veci činný pri výkone inej funkcie alebo povolania, než je funkcia sudcu ústavného súdu (§ 49 ods. 2 zákona o ústavnom súde). V kontexte aktuálne posudzovanej veci je dôležité nadväzujúce ustanovenie § 49 ods. 3 zákona o ústavnom súde, podľa ktorého sa za činnosť podľa odseku 2 nepovažuje účasť na príprave a prejednávaní návrhov právnych predpisov ani vyslovenie názorov na právne otázky spojené s prejednávanou vecou v rámci vedeckej, pedagogickej alebo literárnej činnosti.

8. V zmysle § 250a ods. 2 zákona o ústavnom súde sa však § 49 ods. 3 v znení uvedenom v predchádzajúcom bode, ktoré je účinné od 1. januára 2021, nevzťahuje na sudcov ústavného súdu vymenovaných do funkcie do 31. decembra 2020. Vo vzťahu k sudkyňi Jane Laššákovej je preto

§ 49 ods. 3 zákona o ústavnom súde aplikovateľný v znení platnom do 31. decembra 2020, ktoré medzi výnimky z vylúčenia sudcu ústavného súdu z konania a rozhodovania vo veci zahŕňa aj situáciu, keď sa dotknutý sudca zúčastnil ako člen orgánu verejnej moci s normotvornou právomocou nielen prípravy a prejednávania, ale aj schvaľovania návrhu právneho predpisu, ktorý je neskôr predmetom ústavného prieskumu. Otázka vylúčenia sudkyne Jany Laššákovej v konaní vedenom pod sp. zn. Rvp 282/2021 musí byť preto posúdená podľa § 49 ods. 1 zákona o ústavnom súde aplikáciou testu nestrannosti opísaného v bode 6 odôvodnenia tohto rozhodnutia.

9. V rámci posúdenia subjektívnej stránky nestrannosti je cieľom zistenie, či je samotný sudca vo veci nepredpojatý. Ide o subjektívnu psychickú kategóriu vyjadrujúcu vnútorný psychický vzťah sudcu k prerokovávanej veci, účastníkom konania alebo ich zástupcom, o obsahu ktorého môže vzhľadom na povahu veci relatívne presne vypovedať predovšetkým sám sudca, no možno ho skúmať aj na základe ďalších objektívnych skutočností nepriamo svedčiacich o obsahu tohto vzťahu. Existencia subjektívnej nestrannosti sudcu sa predpokladá, pričom ide o vyvrátiteľnú domnienku, t. j. sudca sa považuje za subjektívne nepredpojatého, pokiaľ nie sú predložené dôkazy o opaku (porovnaj PL. ÚS 4/2018-13, bod 8 odôvodnenia a v ňom citovanú judikatúru).

10. V posudzovanej veci nezistil ústavný súd žiadnu skutočnosť spôsobilú preukázať subjektívnu zaujatosť sudkyne Jany Laššákovej. Sudkyňa spravodajkyňa vo svojom oznámení zo 17. februára 2021 uvádza, že zo subjektívneho hľadiska sa necíti vo veci zaujatá. Z obsahu jej oznámenia tiež vyplýva, že o novele Trestného zákona napadnutej návrhom na začatie konania v minulosti hlasovala ako poslankyňa parlamentu, čo však samo osebe jej subjektívnu nestrannosť nevyvracia (porovnaj PL. ÚS 4/2018-13, bod 12 odôvodnenia a tam uvedenú judikatúru).

Ani samotné správanie dotknutej sudkyne nijako nespochybňuje jej subjektívnu nestrannosť. Od vymenovania do funkcie sudkyne ústavného súdu nie je s poslancami parlamentu, ktorí sa pod návrh na začatie konania podpísali, v žiadnom kontakte (ústavný súd nezistil žiadnu skutočnosť, ktorá by toto jej tvrdenie spochybňovala). Napokon možno poukázať na fakt, že to bola samotná sudkyňa spravodajkyňa, ktorá postupom podľa § 49 ods. 4 zákona o ústavnom súde iniciovala konanie o svojom vylúčení, čo nenasvedčuje, že by mala určitý subjektívny záujem, aby sa mohla zúčastniť na rozhodovaní v predmetnej veci. Naopak, jej postup svedčí o jej subjektívnom nadhľade a profesionálnom odstupe od predmetnej veci.

11. Z uvedeného vyplýva, že nestrannosť sudkyne Jany Laššákovej je potrebné podrobiť aj testu objektívnemu, teda zisteniu, či z pohľadu externého pozorovateľa existujú skutočnosti, ktoré môžu objektívne vzbudzovať pochybnosti o jej nestrannosti. V tomto zmysle môže mať určitú dôležitosť aj zdanie, a to s ohľadom na dôveru, ktorú musia súdy (vrátane súdu ústavného) v spoločnosti vzbudzovať a ktorá je zároveň dôležitým komponentom autority súdnych rozhodnutí (porovnaj napr. I. ÚS 289/2020-8, bod 11.1 odôvodnenia).

12. V posudzovanom prípade je vzhľadom na obsah oznámenia sudkyne spravodajkyne zo 17. februára 2021 dôležitý predovšetkým jej vzťah k poslancom Národnej rady Slovenskej

republiky, ktorí podpísali návrh na začatie konania v predmetnej veci a tvoria tak personálny substrát navrhovateľa [skupiny poslancov podľa čl. 130 ods. 1 písm. a) ústavy a § 74 písm. a) zákona o ústavnom súde]. Sudkyňa Jana Laššáková uviedla, že ich osobne pozná zo svojho predchádzajúceho pôsobenia v zákonodarnom zbore. Hoci samotné správanie dotknutej sudkyne v tomto nijako nespochybňuje jej subjektívnu nestrannosť (pozri bod 10 odôvodnenia tohto rozhodnutia), nesporným faktom zostáva, že vzhľadom na jej dlhodobé pôsobenie v parlamente a fakt, že predstavuje, resp. predstavovala výraznú osobnosť parlamentného života, môže verejnosť tento vzťah vnímať. Pri posúdení závažnosti tejto skutočnosti je však potrebné vziať do úvahy aj ďalšie relevantné skutočnosti. Funkcia sudcu ústavného súdu je špecifická práve kvôli osobitnému postaveniu a poslaniu tohto ústavného orgánu. Pre správne fungovanie ústavného súdu majú osobitný význam unikátne ľudské a odborné skúsenosti jeho sudcov a diverzita ich pohľadov na prerokúvané a rozhodované otázky vyplývajúca z ich rozdielneho hodnotového, osobnostného a odborného zázemia (k tomu porovnaj napr. I. ÚS 575/2016, bod 56 odôvodnenia). V tomto kontexte nie je ničím nezvyčajným, ak funkciu sudcu ústavného súdu zastáva osoba, ktorá počas svojej predchádzajúcej kariéry zastávala inú ústavnú funkciu, resp. bola členom iného ústavného orgánu (v podmienkach Slovenskej republiky možno spomenúť napríklad emeritných ústavných sudcov Petra Brňáka, Lajosa Mészárosa a Ladislava Orosza, ktorí boli predtým poslancami parlamentu). Skutočnosť, že sudkyňa Jana Laššáková bola do svojho vymenovania (14. decembra 2017) poslankyňou Národnej rady Slovenskej republiky, a s tým spojená okolnosť, že osobne pozná niektorých poslancov zákonodarného zboru, preto sama osebe nepredstavuje dostatočný dôvod na jej vylúčenie z konania a rozhodovania v predmetnej veci. Pre zváženie objektívnej zaujatosti je napokon relevantný aj čas, ktorý medzi jej vymenovaním do funkcie ústavnej sudkyne a rozhodovaním ústavného súdu v predmetnej veci uplynul. Ide o relatívne dlhšie časové obdobie, počas ktorého došlo navyše k zmenám v zložení parlamentu, ako aj zmenám v rámci niektorých politických subjektov, ktoré sú v ňom zastúpené. Ani konanie samotnej sudkyne Jany Laššákovovej počas uvedeného obdobia nedáva žiadny dôvod na pochybnosti verejnosti o jej sudcovskej integrite a zachovávaní nestrannosti pri výkone sudcovskej funkcie.

13. Pokiaľ ide o druhý z dôvodov uvedených v oznámení sudkyne Jany Laššákovovej zo 17. februára 2021, teda o fakt, že sa ako poslankyňa parlamentu zúčastnila na hlasovaní o napadnutých ustanoveniach Trestného zákona, podľa pléna ústavného súdu je rozhodujúce posúdenie miery, v akej bola dotknutá sudkyňa v oboch prípadoch (hlasovanie v Národnej rade Slovenskej republiky a rozhodovanie v pléne ústavného súdu) vo veci činná. Jej pozícia v daných prípadoch je síce navonok podobná, keďže bola (a v súčasnosti je) jedným z viacerých členov kolektívneho orgánu, ktorý rozhoduje o posudzovanej právnej úprave, tento aspekt však zásadným spôsobom relativizujú principiálne odlišnosti v procesnom postupe a najmä povahe rozhodovania týchto dvoch kolektívnych orgánov (parlament, ústavný súd) rozhodujúcich o predmetnej právnej úprave. Miera účasti sudkyne Jany Laššákovovej pri hlasovaní v Národnej rade Slovenskej republiky o prijatí posudzovanej právnej úpravy (ktorá má vzhľadom na jej všeobecnú záväznosť výsostne abstraktný charakter) neprekročila rámec, v ktorom ju možno považovať za porovnateľnú s „vyslovením všeobecného názoru týkajúceho sa určitej právnej otázky“ (obdobne PL. ÚS 12/2016-130, body 14 a 15 odôvodnenia, ako aj PL. ÚS 4/2018-13, body 13 a 14 odôvodnenia).

14. Vzhľadom na tieto skutočnosti dospel ústavný súd k záveru, že v danom prípade nie sú dané dôvody na vylúčenie sudkyne Jany Laššákovej z konania a rozhodovania vo veci sp. zn. Rvp 282/2021, a rozhodol tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. marca 2021

Ivan Fiačan
predseda pléna Ústavného súdu
Slovenskej republiky